

ÅRSBERETNING 2020

NORDRE LAND KOMMUNE

INNHOLD

Innledning.....	3
1 Forhold som er viktig for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen	4
2 Økonomisk utvikling og stilling	7
3 Økonomisk handleevne over tid.....	15
4 Avvik budsjett-regnskap	19
5 Avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningen.....	25
6 Måloppnåelse	27
7 Etikk	28
8 Likestilling	29

Innledning

Årsberetningen er en lovpliktig del av regnskapet. Den er ment å være utfyllende i forhold til den informasjon som gis i årsregnskapet. Med den nye kommuneloven, er det kommuneloven § 14-7 som gir føringer for hva årsberetningen skal inneholde. Årsberetningen skal redegjøre for de forhold som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske utvikling og stilling, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevne over tid. Videre skal vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet redegjøres for. Det skal også framkomme vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene. Kommunens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold av vesentlig betydning for kommunen eller innbyggerne skal også framkomme i årsberetningen. Som tidligere år skal det i årsberetningen redegjøre for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard, den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling og hva kommunen gjør for å oppfylle arbeidsgivers aktivitetsplikt etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

2020 har vært et svært spesielt år. Covid-19 pandemien har påvirket en hel verden. Pandemien har medført tiltak, innkjøp og endringer som har kostet. Omstilling i budsjett 2020 vedrørende bemanningsmessige reduksjoner har vært krevende å gjennomføre i et år hvor ansatte og ledere har vært under hardt press. Staten har siden pandemien startet, vært tydelig på at de vil dekke kommunenes merutgifter knyttet til covid-19. Men vi har merutgifter og mindreinntekter utover statens kompenserte merutgifter og kompensasjon for inntektsbortfall. Det påvirker regnskapsresultatet i 2020. Det vil i tillegg være mange merutgifter som ligger innbakt i omdisponeringer og tjenester som ikke er blitt gitt eller gitt i et annet omfang som følge av pandemien.

Det er lavere lønnsvekst og lavere pensjonskostnader som muliggjør et regnskapsresultat i balanse for 2020. Lønnsoppgjøret ga i pandemiåret 2020 langt lavere tillegg enn opprinnelig forutsatt. Nordre Land kommune hadde en ubrukt lønnsnett avsatt for å dekke lønnsøkningen i 2020 på kr 10 mill. Med lavere lønnsoppgjør enn forutsatt, blir også pensjonskostnadene lavere. I tillegg bidro endringer i pensjonsproduktet (endringer i alderspensjon for de født i 1963 og senere) til regnskapsmessig lavere pensjonskostnader for 2020. Pensjonskostnaden gikk faktisk ned fra 2019 til 2020 på grunn av denne omleggingen i alderspensjonen. I forbindelse med avregningen på pensjon kunne Nordre Land kommune derfor redusere pensjonsutgiftene med kr 14 mill. på fellesområdet pensjon.

Nordre Land kommune har måltall knyttet til tre økonomiske størrelser; netto driftsresultat, egenfinansiering av investeringer og størrelsen på disposisjonsfondet. For å ha en sunn kommuneøkonomi på lang sikt, bør en ha et nettodriftsresultat på 1,75 %. Netto driftsresultat ble i 2020 1,48 % av brutto driftsinntekter. Det er et mål om 30 % egenfinansiering av investeringer. Dette målet ble ikke nådd i 2020. For 2020 var målet et disposisjonsfond på 6 % av brutto driftsinntekter. Det generelle disposisjonsfondet var ved utgangen av 2020 på 5,6 %.

1 Forhold som er viktig for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen

1.1 Økonomiske konsekvenser av covid-19-pandemien

2020 har vært et svært spesielt år. Covid-19 viruset har påvirket en hel verden siden februar. Pandemien har kostet, og alle tiltak, innkjøp og endringer har medført store merkostnader og inntektstap som direkte påvirker regnskapsresultatet for 2020. Dette er beregnet til kr 10,8 mill. utover kompenserte merutgifter og inntektsbortfall fra staten. Det vil i tillegg være mange merutgifter som ligger innbakt i omdisponeringer og tjenester som ikke er blitt gitt eller gitt i et annet omfang som følge av pandemien. KS har foretatt en beregning for sparte utgifter for kommunene som følge av lavere lønns- og prisvekst, kr 8,7 mill. for Nordre Land. Lavere utgifter til lønn og noen varer/tjenester må sees mot merutgifter knyttet til korona, for å se hvilke samlede merutgifter pandemien har påført kommuneregnskapet. I tillegg har Nordre Land kommune hatt redusert arbeidsgiveravgift gjennom den statlige reduksjonen av arbeidsgiversats i 3. termin.

På virksomhetsområdene er det både merutgifter og mindreinntekter som kan knyttes til koronapandemien. I Organisasjonsutvikling har det vært merutgifter/mindreinntekter på ca. kr 0,55 mill. knyttet til anskaffelser av pc/datautstyr, samt lisenser til programvare. I tillegg har det vært bortfall av inntekter knyttet til manglende purregebyrer. Innen tjenesteutvikling 0-24 har det vært merutgifter som følge av pandemien på totalt ca. kr 0,75 mill. knyttet til økte lønnsutgifter pga kohorter i barnehage og skole, økt sykefravær i forbindelse med karantene og anskaffelse av smittevernutstyr (desinfeksjonsmidler og håndsprit) i barnehage og skole. I tjenesteutvikling 24 + er det merutgifter/mindreinntekter på kr 9,6 mill. knyttet til smittevernutstyr, kommunens andel av coronasengene på Labo på Østre Toten, merutgifter med å dele begge hjemmetjenesteområdene i to kohorter, reduserte inntekter matsalg og bortfall av potensielt salg av plasser på Eirtun. Innen Samfunnsutvikling er det merutgifter på kr 1,3 mill. knyttet til tilpassing til koronatiltak i midlertidige skolelokaler på Korsvold, økt behov for renholdsmidler og rekvisita, inntektsbortfall ved salg og redusert brukerbetaling på kulturskolen som følge av nedstenging.

Statsforvalteren har ved flere anledninger bedt om en rapportering om kommunenes økonomiske konsekvenser av korona. Endelig rapport for 2020 oversendt statsforvalteren i mars 2021, viser at Nordre land kommune har beregnede merutgifter/mindreinntekter i størrelsesorden 0,915 mill. Det er viktig å presisere at kostnader i forbindelse med omdisponering av ansatte ikke er en del av denne rapporteringen til Statsforvalteren.

1.2 Pensjon

Pensjon er et omfattende område med store summer både når det gjelder utgiftsføring i driftsregnskapet i løpet av et år, og ikke minst når det gjelder forpliktelse og eiendeler i balansen.

Driftsregnskapet

I kommuneregnskapet skal samlet pensjonskostnad utgiftsføres. Samlet pensjonskostnad består av netto pensjonskostnad og premieavviket (differansen mellom innbetalt premie og beregnet pensjonskostnad) med amortisering (utgiftsføring) av tidligere års premieavvik. Nordre Land kommunes samlede pensjonskostnad i Kommunal landspensjonskasse (KLP), ble redusert fra 46,1 mill. kr i 2019 til 44,7 mill. kr i 2020. Grunnen til reduksjon i pensjonskostnaden var lavere opptjening og lavere rentekostnad i 2020 enn i 2019. Lavere opptjening skyldes endringer i reglene for alderspensjon fra 1.1.2020 for årskullene født 1963 og deretter. Kommunens pensjonsforpliktelse ble også redusert som følge av dette. Lavere rentekostnad har sammenheng med forutsetninger om lavere årlig avkastning og lavere diskonteringsrente som følge av lavere rentemarked.

Nordre Land kommune har valgt ett års amortisering av premieavviket. Dette betyr at hele premieavviket utgiftsføres året etter at det oppstår. De fleste andre kommunene i Norge deler utgiftsføringene (amortiserer) over 7 år (tidligere 15 år og 10 år). Dette medfører at samlet pensjonskostnad for Nordre Land kommune vil svinge mer, siden hele premieavviket utgiftsføres påfølgende år.

I regnskapet for 2020 er det på tjenesteområdenes budsjettansvar utgiftsført en pensjonsutgift på 16,92 % av alle lønnsutbetalinger for ansatte omfattet av pensjonsordningen i KLP. Dette er en økning fra 16,25 % i 2019. Utgiftsføringen var i 2020 høyere enn den samlede pensjonskostnaden som kommunen skal utgiftsføre, og i forbindelse med avregningen av KLP-pensjon ble utgiftsføringa redusert med kr 11,2 mill.

I Statens Pensjonskasse (SPK) ble samlet pensjonskostnad redusert fra 5,4 mill. kr i 2019 til 5,3 mill. kr i 2020. De samme forholdene knyttet til endring i pensjonsordningen og lavere rentekostnad som en så i KLP gjelder også for SPK, og gir derfor en lavere pensjonsutgift i 2020. For SPK ble det i 2020 utgiftsført en pensjonsutgift på 12,43 % av alle lønnsutbetalinger for lærere og andre som omfattes av denne pensjonsordningen, ned fra 13,34 % i 2019. Denne utgiftsføringen var i 2020 høyere enn den samlede pensjonskostnaden som kommunen skal utgiftsføre, og det måtte derfor føres en netto kostnadsreduksjon SPK på kr 1,2 mill. på pensjonsområdet i forbindelse med årsavslutningen.

Premieavviksfond

Bruk og avsetning til premieavviksfond pensjon utgjør store summer på disposisjonsfond. Det ble i 2020 brukt kr 10,25 mill. fra premieavviksfond for å dekke utgiftsføringen av fjorårets premieavvik. Bruken av premieavviksfondet ble redusert med kr 5,46 mill. som følge av mindreforbruk i Nordre Land kommune i 2020. Det ble også avsatt kr 9 mill. til premieavviksfond, for å dekke utgiftsføring av premieavviket i 2021.

Balansen

Pensjonsforpliktelsen, det vil si kommunens forpliktelse til å utbetale pensjon en gang i fremtiden, står som en langsiktig gjeld i balansen. Pr 31.12.20 utgjorde dette 779,4 mill. kr i KLP og 71,2 mill. kr i SPK. Samlet sett er det en nedgang i pensjonsforpliktelsen fra 2019 til 2020 på kr 56,4 mill. Dette har

samanheng med endringene i alderspensjon frå 1.1.2020, som også medførte lavere pensjonskostnad inneværende år.

Pensjonsmidlene som er avsatt i balansen for å dekke den fremtidige pensjonsforpliktelsen, er ført som anleggsmiddel i balansen. Pensjonsmidlene utgjør 789,2 mill. kr i KLP og 61,4 mill. kr i SPK. Differansen mellom forpliktelsen og de midlene som er satt av for å dekke forpliktelsen, er både knyttet til at det ikke avsettes pensjonsmidler til eventuelle framtidige AFP-forpliktelser og at det er forventninger om en økt verdi på pensjonsmidlene frem til pensjonene skal utbetales.

At Nordre Land kommune har ett års amortisering av premieavviket, gjør at kommunen ikke har en oppbygd «pensjonsbombe» med ventende premieavviks-utgifter i balansen i regnskapet. Det er kun årets premieavvik som står i balansen.

1.3 Inntekter fra kraft-sektoren

Nordre Land kommune har store inntekter knyttet til vannkraftutbyggingen i kommunen, med både konsesjonsavgifter, salg av konsesjonskraft, eiendomsskatt kraftanlegg og naturressursskatt. I tillegg har kommunen inntekter fra sitt eierskap i VOKKS. Alle inntektene går i sin helhet inn i driftsregnskapet til kommunen og blir brukt til å gi tjenester til innbyggerne i Nordre Land.

Konsesjonsavgifter, som skal gi kommunen en erstatning for generelle skader og ulemper som følge av vannkraftutbyggingen, som ikke blir kompensert på annen måte, utgjorde i 2020 2,392 mill. kr. Inntektene fra konsesjonsavgiftene avsettes til næringsfond, og brukes til tiltak rettet mot næringslivet i Nordre Land.

Med Dokksfløy-utbyggingen i 1989 kom Nordre Land kommune sin rett til uttak av konsesjonskraft. I 2020 gav salget av konsesjonskraft en netto inntekt i driftsregnskapet på 7,6 mill. kr. Fra 2019-regnskapet har Nordre Land kommune brukt av egen konsesjonskraft til eget forbruk. Dette har medført at et lavere volum har blitt solgt i markedet, mens prisen på anskaffelse av strøm har vært fast og knyttet opp mot prisen ved salg av konsesjonskraft. Dette har medført lavere inntekter knyttet til konsesjonskraft, og antatt lavere pris og forutsigbarhet på anskaffelse av strøm.

I tillegg til konsesjonskraftsalget gir vannkraftutbyggingen eiendomsskatteinntekter. I 2020 utgjorde eiendomsskatten fra kraftverkene 11,62 mill. kr. I tillegg til eiendomsskatt på kraftverk, hadde kommunen i 2020 eiendomsskatteinntekter fra andre store industrianlegg på 3,9 mill. kr.

Naturressursskatten er en særskatt for kraftselskap. Skatten skal sikre kommunene med kraftproduksjon en stabil del av de samlede skatteinntektene fra kraftverkene. For Nordre Land kommune utgjorde naturressursskatten 7,17 mill. kr i 2020.

Nordre Land kommune har gitt ansvarlig lån til VOKKS Nett AS. I 2020 mottok Nordre Land kommune 4,2 mill. kr i renter/utbytte på utlånet.

2 Økonomisk utvikling og stilling

Ved å benytte økonomiske nøkkeltall har man et grunnlag for å vurdere om kommunens virksomhet drives økonomisk forsvarlig. Nordre Land kommune har mål i Økonomiplan 2020-2023 knyttet til netto driftsresultat, egenfinansiering av investeringer og størrelsen på disposisjonsfondet i forhold til brutto driftsinntekter i hht statlige anbefalinger. Oppnådd resultat måles mot dette.

Regnskapsresultatet i det kommunale regnskapet sier lite om det økonomiske resultatet, da bruk og avsetning av fond er med i regnskapsresultatet. I det kommunale regnskapet er det netto driftsresultat som er den viktigste indikatoren og som er den regnskapsstørrelsen som er mest sammenlignbar med overskudd/underskudd i det private regnskapet.

Fra og med årsregnskapet 2020 er det også endringer i kommuneloven som medfører at det i regnskapsavslutningen skal avsettes til eller brukes av disposisjonsfond utover det som er budsjettet, for å redusere et mindreforbruk eller redusere et merforbruk til null. Så med tilgjengelig disposisjonsfond vil regnskapsresultatene framover blir 0,- og det vil ikke bli disponering av regnskapsresultatet i politisk behandling av regnskapene.

For 2020 ble regnskapsresultatet derfor 0,-. Det framkom etter pliktig strykning (reduksjon) i bruk av disposisjonsfond (premieavviksfond) på kr 5,46 mill.

2.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat ses gjennomgående på som det viktigste måltallet for kommunal økonomi. Netto driftsresultat viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra, altså et uttrykk for hva kommunen har til disposisjon til avsetninger og finansiering av investeringer.

Netto driftsresultat er en regnskapsbenevnelse som kun brukes i kommuneregnskapet. Sammenhengen mellom netto driftsresultat og det regnskapsmessige resultatet er som følger:

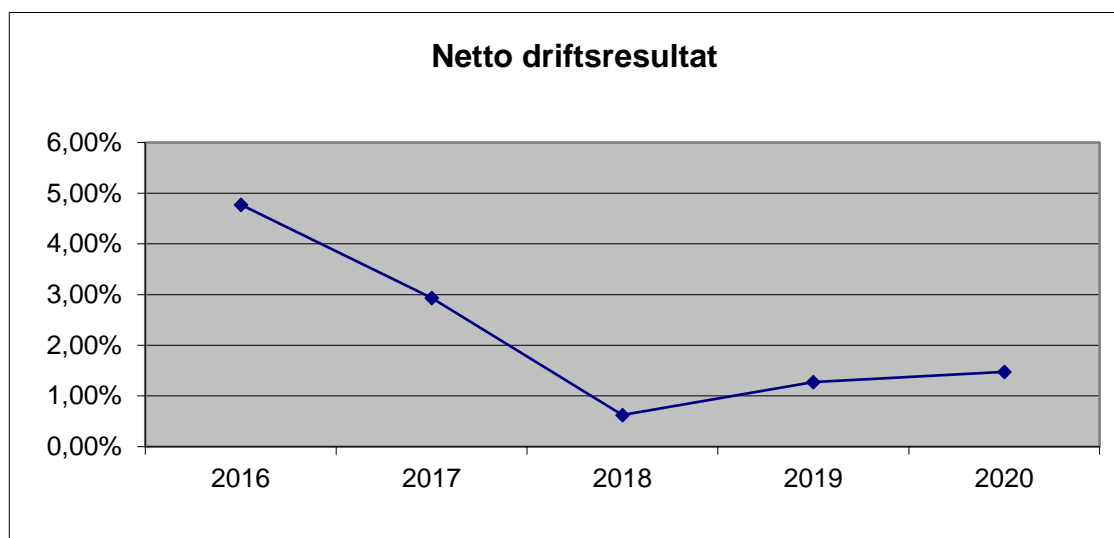
Driftsinntekter
- driftsutgifter
<u>=Brutto driftsresultat</u>
- renter og avdrag
<u>=Netto driftsresultat i kroner</u>
+ Bruk av fond
- Avsetning til fond
- Overført til investeringsregnskapet
<u>= Regnskapsmessig resultat</u>

I Økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til netto driftsresultat:

Økonomisk mål nr.1:

Budsjettert netto driftsresultat skal være minst 1,75 % av brutto driftsinntekter.

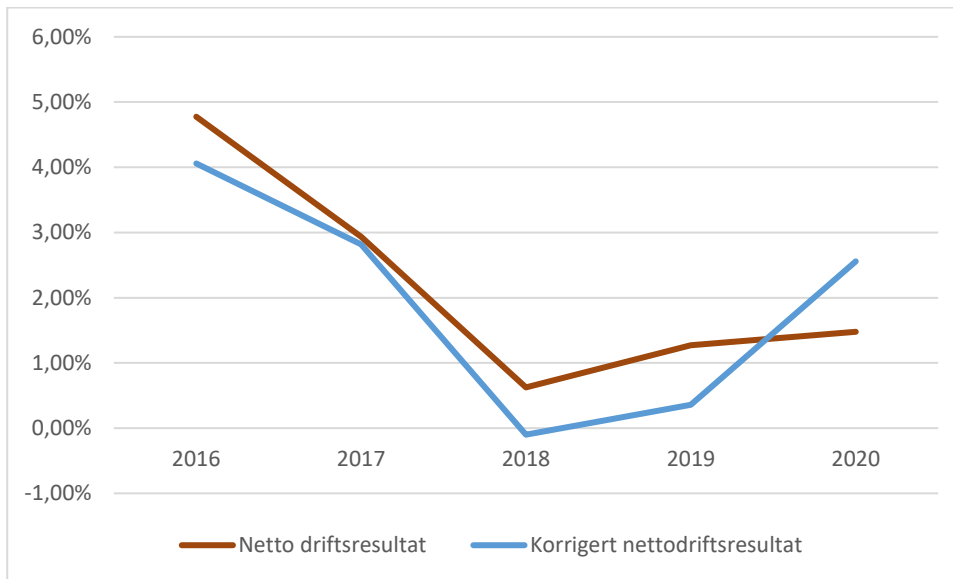
Netto driftsresultat ble kr 9,3 mill. i 2020, og utgjorde 1,48 % av kommunens driftsinntekter. Dette resultatet er lavere enn det som var forutsatt i opprinnelig budsjett på 3,6 % og det er under målet. I 2019 hadde Nordre Land kommune et nettodriftsresultat på kr 8 mill., eller 1,27 %. Grafen nedenfor viser utviklingen i netto driftsresultat siste fem år:

Premieavviket er et forhold som påvirker netto driftsresultat i stor grad. I år med store premieavvik vil også dette forholdet utgjøre vesentlig påvirkning på netto driftsresultatet. Siden positive premieavvik skal amortiseres påfølgende år, vil premieavviket kunne påvirke mye både i positiv og negativ retning.

Et mer korrekt bilde av resultatet av driften i kommunen, altså et netto driftsresultat korrigert for premieavvik, viser et korrigert netto driftsresultat for 2020 på kr 16,2 mill. eller 2,56 %. Korrigert netto driftsresultat er bedre siden premieavviket i 2020 (inntektsføring og dermed avsetning til fond) er lavere enn utgiftsføringa av premieavviket fra 2019 (bruk av fond). Da blir det korrigert nettodriftsresultatet bedre. Utviklingen i korrigert netto driftsresultat sammenlignet med «ukorrigert» siste fem år:

2.2 Egenfinansiering av investeringer

Investeringer kan finansieres med egne midler som stammer fra tidligere oppsparte midler i fond, inntekter i investeringsregnskapet, overført fra drift eller kommunen kan ta opp lån for å finansiere investeringer i varige driftsmidler. Egenfinansiering av investeringer bidrar til å redusere behovet for å foreta låneopptak, noe som igjen bidrar til å holde rente- og avdragsutgiftene lavere på sikt.

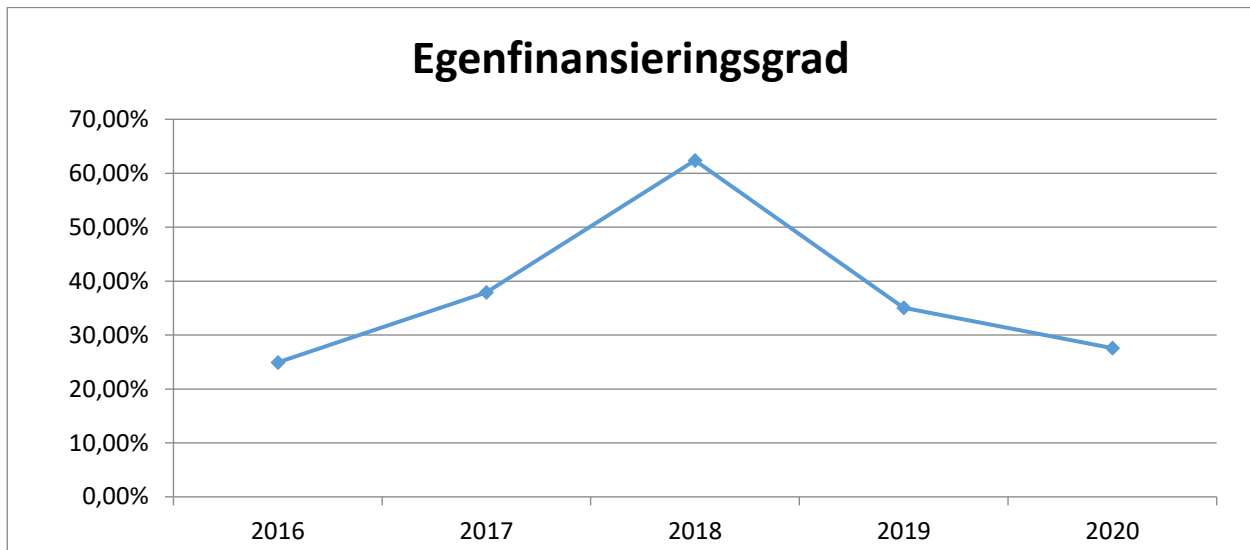
I Økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til netto driftsresultat:

Økonomisk mål nr.2:

Nordre Land kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer på minst 30 %. Målet for egenfinansiering bør gjelde for investeringer utenfor selvkost-området og videreutlån via startlånsordningen.

I 2020 finansierte Nordre Land kommune ca. 27 % av investeringer i anleggsmidler (investeringer utenfor selvkost-området og videreutlån) med egne midler og 73 % med lån. Nordre Land kommune ligger i 2020 under målet for egenfinansiering av investeringer. Momskompensasjon er den viktigste finansieringskilden, men også inntekter fra salg av anleggsmidler og overført fra drift er egenfinansiering.

Grafen nedenfor viser utviklingen i egenfinansieringen av investeringsutgiftene de siste fem årene:

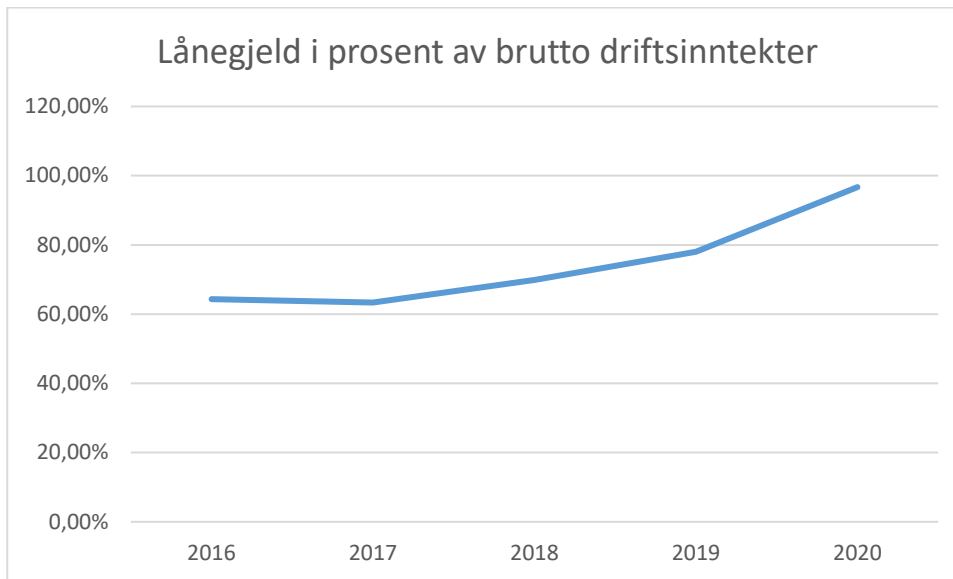
Som grafen viser har Nordre Land en lavere egenfinansieringsgrad enn i 2019. Dette har sammenheng med at det i 2020 er store investeringer i rehabiliteringen og nybygget ved Torpa barne- og ungdomsskole. 2018 skiller seg ut som et år med høy egenfinansieringsgrad. Dette har sammenheng med lave investeringsutgifter i ordinære anleggsmidler, og både inntekter fra salg av anleggsmidler og tilskudd til investeringer.

Gjeld

Selv om Nordre Land kommune har måltall på andelen egenfinansiering av investeringer, er fokus på gjeldsutviklingen så viktig at det er hensiktsmessig også å se på nøkkeltall knyttet til lånegjelden. Gjeldsbelastning og konsekvensene låneopptak har for driften er viktig for den økonomiske styringen. Derfor presenteres også utviklingen i kommunens gjeld.

Netto lånegjeld i prosent av driftsinntektene sier oss hvor mye av kommunens langsiktige gjeld som skal betjenes av kommunens ordinære driftsinntekter. Et viktig poeng med nøkkeltallet er at kommunen ønsker å begrense hvor stor andel av inntektene som går til å betjene gjeld. Det er først og fremst utgiftene knyttet til gjelden som er interessant, fordi høye finansieringsutgifter reduserer tjenestetilbudet.

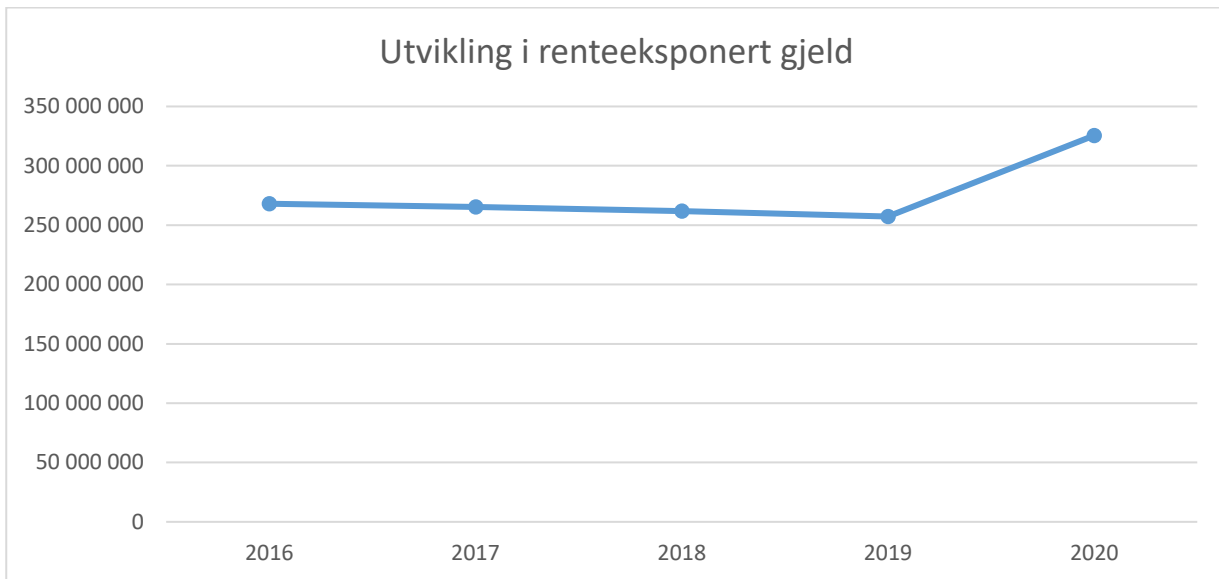
Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter er et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning. Ordinære renter og avdrag på lån skal finansieres av driftsinntektene, og lånegjeld i prosent av driftsinntektene viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til inntektene. Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter er samlet langsiktig gjeld, også lån knyttet til selvkostområdene og startlån/formidlingslån.

I Nordre Land kommune utgjør den langsiktige gjelden ekskl. pensjonsforpliktelsen 96,7 % av brutto driftsinntekter i 2020. For 2019 var det tilsvarende tallet for Nordre Land 78,06 %. Økningen i gjeldsgraden fra 2019 til 2020 synliggjør at kommunens langsiktige gjeld øker mer enn driftsinntekter.

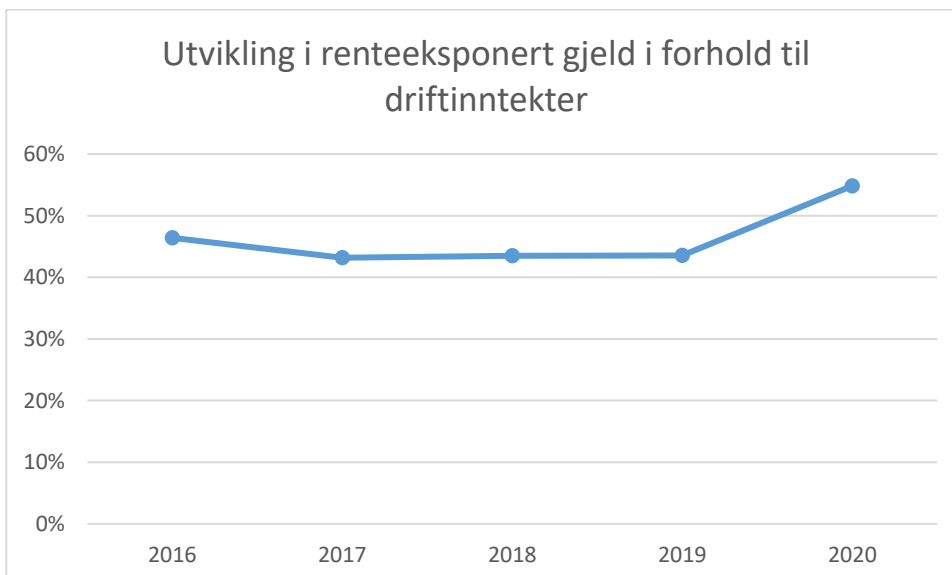
Gjeldsgraden har økt siden 2017. Driftsinntektene har blitt redusert hvert år siden 2017 til 2019, mens den langsiktige gjelden har fortsatt å øke. At gjelden øker mer enn inntektene som skal dekke renter og avdrag, gjør kommunen mer sårbar for renteøkninger.

Kommunens langsiktige gjeld består av lån til investeringer på selvkostområdene (vann, avløp og renovasjon), lån i Husbanken til videreutlån via startlånordningen og lån til investeringer i anleggsmidler. Hvis en holder gjeld knyttet til selvkostområdene og startlån/formidlingslån-ordningen utenfor, og ser på gjeld knyttet til investeringer i varige driftsmidler, kan en se på utviklingen i gjelden som skal finansieres av driftsinntektene. Gjeld knyttet til selvkost-investeringer skal dekkes av abonnentene, mens renter og avdrag på lån i Husbanken skal dekkes av renter og avdrag fra låntakerne i startlånordningen. Det resterende er da renteeksponert gjeld. Grafen nedenfor viser utviklingen i renteeksponert gjeld de siste fem årene:

Den renteesponerte gjelden ble redusert fra 2016 til 2019. De tre siste årene har gjeldsgraden for total gjeld økt vesentlig (se grafen øverst), mens den renteesponerte gjelden altså ble redusert fram til 2019. Dette skyldes en stor økning i gjeld knyttet til særlig selvkostområdene, mens investeringer i varige driftsmidler var lave. For 2019 har renteesponert gjeld økt vesentlig. Det har sammenheng med store investeringer i Torpa barne- og ungdomsskole. Dette vil fortsette i 2021.

Hvis en ser på utviklingen i renteesponert gjeld i forhold til driftsinntektene (korrigert for inntekter knyttet til startlåneordningen og selvkost), ser en mye den samme utviklingen som i gjelden. Og 2020 skiller seg også her ut med en kraftig økning i gjelden sammenlignet med inntektene som skal dekke renteutgiftene:

2.3 Disposisjonsfond

Kommunens økonomiske soliditet og evne til å takle uforutsette hendelser vil i stor grad avhenge av de frie økonomiske reservene som kommunen har til rådighet. Det er disposisjonsfondet kommunen står fritt til å bruke, til ulike formål og både drift og investeringer. Disposisjonsfondet er kommunens reserve eller sparekonto. Kommunen bør ha fondsavsetninger som gjør at kommunen kan takle uventede og store negative endringer i utgifter eller inntekter. Utviklingen i Nordre Land kommunens disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter gir derfor et godt bilde på kommunen soliditet.

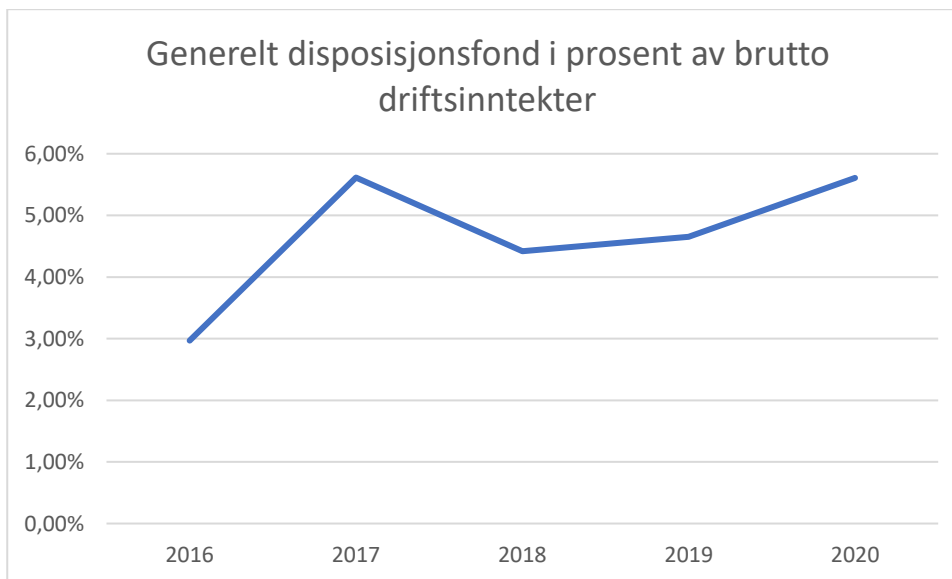
I Økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til størrelsen på disposisjonsfondet:

Økonomisk mål nr.3:

Delmål 1: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 6 % i 2020.

Det er et langsiktig mål om et disposisjonsfond på 10 % av brutto driftsinntekter.

I 2020 ble det avsatt til disposisjonsfond i hht opprinnelig budsjett. Lite bruk, til tross for pandemiutfordringer, gjorde da at fondskapitalen økte mot driftsinntektene. Kommunen ligger litt under måltallet på 6%, men et fond på 5,61 %. Utviklingen i generelt disposisjonsfond siste fem år:

Utviklingen i Nordre Land kommunens disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter viser at disposisjonsfondet fikk et betydelig påfyll i 2017. Dette skyldes et godt regnskapsresultat i 2016 som ble avsatt til generelt disposisjonsfond, i tillegg til avsetning i hht opprinnelig budsjett. I 2018 ble det generelle disposisjonsfondet redusert som følge av bruk til bredbåndsatsning. Men også dette året ble det avsatt noe til generelt disposisjonsfond av opprinnelig budsjettert avsetning. I 2019 og 2020 er disposisjonsfondet styrket ytterligere.

2.4 Likviditet

Begrepet likviditet er knyttet til kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser og tar utgangspunkt i forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Nordre Land kommune har gjennom årene hatt en god og tilfredsstillende likviditet. Men år med store premieavvik og utstrakt bruk av fondsmidler, gav perioder med svakere likviditet.

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Det alminnelige kravet er at likviditetsgrad 1 er større enn 2. Et forholdstall på 2 betyr i realiteten at halvparten av omløpsmidlene er finansiert med langsiktig kapital.

Grafen nedenfor viser utviklingen i nøkkeltallet de siste fem år:

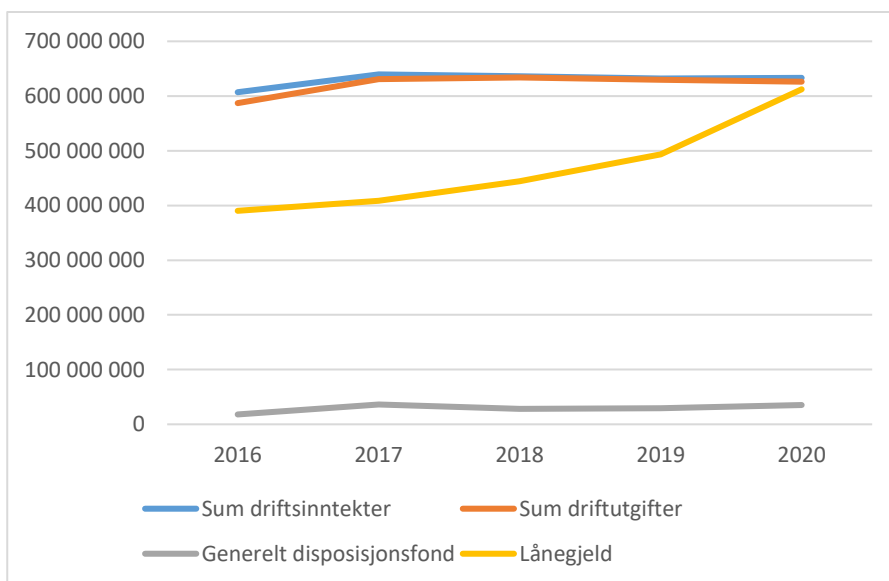
Nøkkeltallet har i hele perioden fram til nå ligget over anbefalt nivå på 2. For 2018 er likviditeten noe redusert som følge av økt kortsiktig gjeld. For 2019 er likviditeten igjen noe styrket som følge av både noe redusert kortsiktig gjeld og økte omløpsmidlene. I 2020 øker den kortsiktige gjelden mer enn omløpsmidlene, med økning i leverandørgjeld og et negativt premieavvik i SPK.

Styrkingen av omløpsmidlene de foregående årene er knyttet til en vesentlig forbedring av likviditeten, i form av innestående midler på banken. I 2016 og 2017 var det en solid oppbygging av fondskapitalen, noe som bidrar positivt på likviditeten.

3 Økonomisk handlevne over tid

Med ny kommunelov kom et økt fokus på langsiktig økonomiforvaltning og økonomiforvaltning som sikrer at den økonomiske handlevnen blir ivaretatt over tid. Et tjenestenivå tilpasset de økonomiske rammene og tilstrekkelige buffere til å kunne tåle endringer, er viktig for å kunne ha en langsiktig økonomiforvaltning over tid. Med solide buffere vil en også ha muligheter til å gjennomføre politiske satsninger og gjøre disposisjoner som er økonomisk lønnsomme i det lange perspektivet. For 2020 ble disposisjonsfondet økt. Fortsatt fokus på å bygge opp en økonomisk robust kommune og tilstrekkelige ramme til å bygge opp et handlingsrom, blir viktig også i årene som kommer. Netto driftsresultat er en økonomisk størrelse som er viktig i det kommunale regnskapet. Med et netto driftsresultat på linje med anbefalingene, vil en kommune over tid ha den nødvendige robustheten.

Ny kommunelov har økt fokus på langsiktighet i økonomiplanleggingen, så også i årsberetningen. Kommunal økonomisk bærekraft er viktig. For at Nordre Land kommunene skal kunne opprettholde et godt tjenestetilbud til sine innbyggere i framtiden, må økonomien være bærekraftig. Når en skal se på økonomisk bærekraft er det sammenhengen av lavt driftsresultat, store lån og lavt disposisjonsfond som gir utfordringer. Ved å sammenstille driftsinntekter og -utgifter, disposisjonsfondet og lånegjelden for Nordre Land kommune, er utviklingen de siste fem årene:

I diagrammet ovenfor er det utviklingen i lånegjelden som skiller seg klart ut. Fram til 2017 fulgte lånegjelden utviklingen i driftsinntektene og driftsutgiftene. Også disposisjonsfondet økte. Fra 2017 har driftsinntektene og -utgiftene flatet ut, mens lånegjelden har økt vesentlig. Fra 2019 til 2020 økte lånegjelden betydelig. Med stabile driftsinntekter og en raskt økende lånegjeld, vil en større del av driftsinntektene måtte gå til å dekke renter og avdrag og mindre til tjenesteproduksjon.

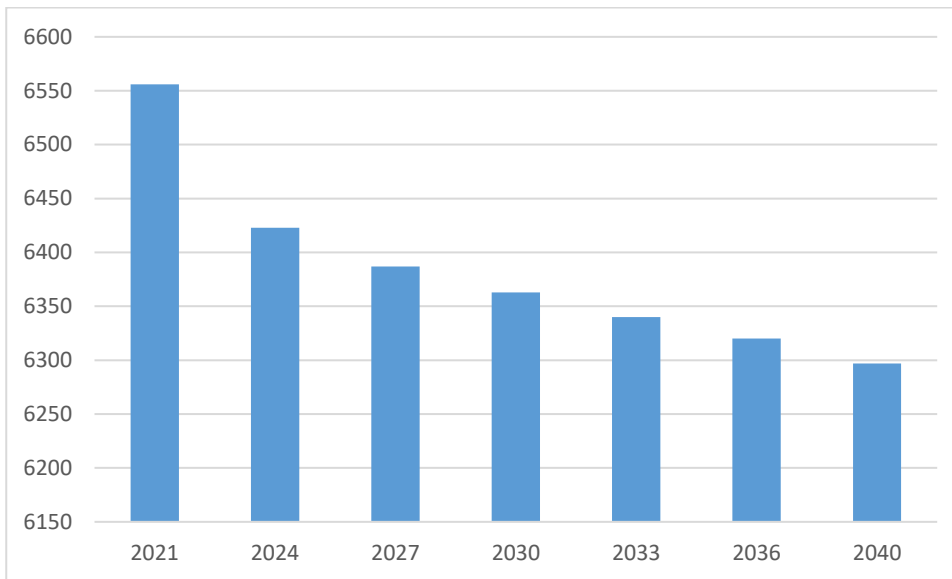
I lånegjeld ligger både gjeld til selvkostområdene og Husbanklån. Og samtidig ligger også inntekter og utgifter fra selvkostområdene og Husbanklånene inne i driftsinntekter og-utgifter. Ved å se på samme utvikling, men med kun lån til investeringer i anleggsmidler som da er den renteeksponerte gjelden, vil en også måtte justere driftsinntekter med inntekter fra disse områdene. Lånegjelden til investeringer i anleggsmidler i forhold til inntektene øker mer enn samlet lånegjeld, men bilde er det samme. Utviklingen i lånegjelden og dermed rente- og avdragsbelastningen i forhold til driftsinntektene er utfordrende. Med denne utviklingen vil det bli mindre inntekter til tjenesteyting. Med tanke på at Norge nå opplever rekordlave renter med en styringsrente på 0 %, så vil renteutgiftene øke i årene som kommer med et mer normalrentenivå.

Med positivt nettodriftsresultat har kommunen igjen av de løpende inntekter som har kommet inn det året etter årets løpende utgifter er trukket fra. Det har derfor vært inntekter til å avsette til fond. De siste årene har det vært en politisk prioritert satsning å bygge opp disposisjonsfondet til å bli den nødvendige bufferen som kommunen trenger for å kunne være solid nok til å takle inntektsendringer og uforutsette utgifter. Selv om det generelle disposisjonsfondet har økt fra bunnivået på kr 8,7 mill. i 2015 til kr 35,5 mill. ved utgangen av 2020, er «sparekontoen» fortsatt på under 6 % av driftsinntektene. Anbefalt størrelsen på disposisjonsfondet er 10 % av driftsinntektene. Det betyr at fokuset på å bygge opp et disposisjonsfond for å sikre en robust kommune i framtiden, må har fokus også i kommende års økonomiplaner slik at Nordre Land kommune kan opprettholde sin økonomisk handlingsevne over tid.

De siste årene har det vært merinntekter på skatt- og rammetilskudd, mindreutgifter til pensjon og ulike andre midlertidige eller engangsinnsparinger som har gitt positive driftsresultater. Det har vært merforbruk i styrbar drift. Kommunen har over år hatt et litt for høyt driftsnivå – det har vært brukt mer penger på tjenesteytingen enn de langsiktige økonomiske rammebetingelsene tilsier. 2020 har vært et spesielt år pga coronainfisering av både utgifts- og inntektssiden. Forutsatt at vi har klart å korrigere for coronamerutgifter, kan det se ut som farten er litt lavere i 2020. For å beholde den økonomiske handleevnen og opprettholde en langsiktig økonomisk bærekraft, må driftsnivået tilpasses de langsiktige økonomiske rammebetingelsene.

Nordre Land kommune sin økonomisk handleevne framover i tid av avhengig av at tjenestetilbudet tilpasset kommunens innbyggere, både hvor og hvordan tjenestene tilbys og ikke minst må tjenestene tilpasses befolkningssammensetningen. Vi blir færre nordrelendinger, og andelen eldre øker samtidig som det blir færre unge i barnehage- og skolealder og i yrkesaktiv alder. Stabil befolkningsmengde og helst befolkningsvekst er helt vesentlig for kommunen, både for å skape et attraktivt lokalsamfunn, men også for å sikre kommunens andel av kommunesektorens frie inntekter. Både innbyggertilskuddet og inntektsutjevningen er knyttet direkte til antall innbyggere. En reduksjon i antall innbyggere gir seg derfor direkte utslag i mindre overføringer fra staten. Når en skal si noe om den forventede folkemengden og sammensetningen for Nordre Land de neste årene, har Statistisk Sentralbyrå (SSB) laget standardiserte modeller for dette. Grafen nedenfor viser forventet utviklingen i folketallet frem mot 2040, framskrevet med SSB sitt MMMM-alternativ:

Når en ser på befolknings sammensetningen innenfor framskrivningen, er utviklingen i perioden en reduksjon innenfor de yngre aldersgruppene. Antall barnehagebarn reduseres mye i starten på framskrivninga, med 19 færre barn fra 2021 til 2024 og ytterligere reduksjon på 23 barn til 2027. Fram mot 2030 er det en reduksjon på 43 barn i barnehagealderen sammenlignet med 2021-nivået. Deretter ligger det inne en økning igjen til 2040. Antall skolebarn reduseres i hele framskrivingsperioden, fra 703 i 2021 til 578 i 2040.

I følge framskrivningen er antall nordrelendinger i yrkesaktiv alder (20-66 år) synkende. Antallet reduseres kraftig i starten på framskrivninga, fra 3850 i 2021 til 3697 i 2024. Deretter flater nedgangen litt ut. Antallet eldre er sterkt økende. Antallet tidlig pensjonsalder antas å øke fra 1372 i 2021 til 1571 i 2030 og videre til 1865 i 2040.

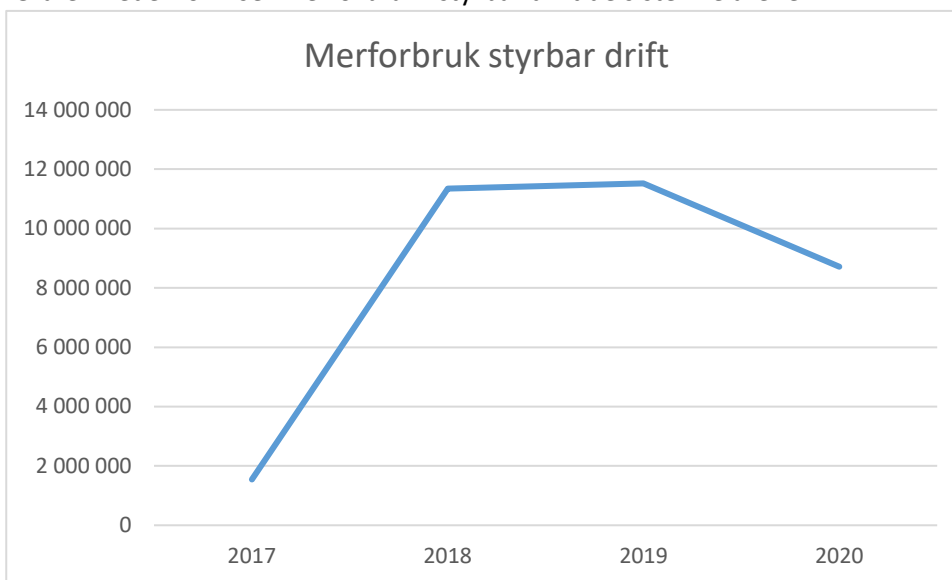
Befolkningsframskrivningen er en prognose, og alle prognoser er usikre. Den viser uansett at en eldrebølge er på vei innover Norge og også Nordre Land. Mindre barn i barnehage og lavere andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, samt en vesentlig økning i antall eldre, tilsier et økt fokus på tjenestetilbudene til eldre personer. En gradvis vridning av midler samt fokus på effektivisering og framtidsrettet teknologi, blir viktig innen eldreomsorgen for å kunne tilby tjenester til et økende antall tjenestemottakere.

Pensjon er en stor utgiftspost i det kommunale regnskapet. Til forskjell fra de private regnskapene, utgiftsføres det en pensjonskostnad i det kommunale regnskapet, mens det private utgiftsfører pensjonspremien. Kommunene får derfor et premieavvik som skal inntektsføres eller utgiftsføres i regnskapet, avhengig av differansen. Premieavviket gir inntekter eller utgifter inn i regnskapet, som ikke medfører en pengeflyt, og et positivt premieavvik er å regne som en «inntekt». Nordre Land kommune har siden innføringen av ordningen med premieavvik i 2003 utgiftsført hele premieavviket påfølgende år. Den siste 5 års-perioden har Nordre Land også praktisert at det positive premieavviket i sin helhet har blitt avsatt til et eget disposisjonsfond, for å dekke utgiftsføringen påfølgende år.

Regnskapet for 2020 viser at det er underliggende økonomiske utfordringer i driften i Nordre Land kommune. Det har det vært over flere år. Begrepet styrbar drift har vært brukt når det er snakk driftsnivået på tjenesteytingen i kommunen. Styrbar drift omfatter:

- Politisk styring
- Organisasjonsutvikling
- Tjenesteutvikling 0-24 ekskl. Barnevern og Læringscenteret
- Tjenesteutvikling 24+
- Samfunnsutvikling ekskl. selvkost

Grafen nedenfor viser merforbruk i styrbar drift de siste fire årene:

Som en ser er det til dels store merforbruk i det som blir omtalt som styrbar drift. I 2018 og 2019 relativt lik, mens det ble redusert noe i annerledesåret 2020. Erfaringene viser at endringer i behov hos brukere og flere brukere med tjenestebehov, gir store utslag økonomisk. Inntektene øker ikke tilsvarende utgiftsøkningen. Erfaringene etter de siste årsregnskapene må brukes inn i arbeidet med de økonomiske utfordringene som venter i 2021, slik at Nordre Land kommune kan få en langsiktig, robust kommuneøkonomi som er solid med et driftsnivå som er tilpasset de langsiktige rammebetingelsene.

4 Avvik budsjett-regnskap

En kommune er budsjettstyrt, og det er i stor grad tilgangen/bevilgningen av midler som styrer aktiviteten. Avvik fra budsjett er den økonomiske faktoren som følges opp tettest i løpet av tertialrapportene til det politiske nivå og løpende i den administrative økonomistyringen. Det er vanskelig å treffe nøyaktig, men store avvik gjør at man må se nærmere på årsakene og om nødvendig forbedre den økonomiske kontrollen.

4.1 Fellesinntekter/fellesutgifter

Ansvar		Regnskap i år	Budsjett inkl. endring	Avvik
17112	Konsesjonskraft	-7 607 732,29	-11 176 000	3 568 267,71
81111	Skatter	-152 361 466,28	-154 783 000	2 421 533,72
81121	Eiendomsskatt	-32 703 076,06	-32 384 000	-319 076,06
82111	Statlige rammetilskudd	-256 327 487,00	-251 494 000	-4 833 487,00
82131	Statstils. flyktninger	-10 674 346,00	-11 660 000	985 654,00
82522	Kompensasjonstilskudd	-2 080 373,00	-1 800 000	-280 373,00
91111	Renter / omkostninger på lån	7 590 411,58	10 372 000	-2 781 588,42
91112	Andre renter / omkostninger	-7 516 799,96	-8 000 000	483 200,04
92111	Avdrag på lån	24 010 173,00	21 857 000	2 153 173,00
93111	Disposisjonsfond	9 207 000,00	9 133 000	74 000,00
93121	Bundne driftsfond	154 958,00	0	154 958,00
97111	Overf.til kapitalregnskap	2 000 000,00	2 000 000	0,00

- = merinntekt eller mindreutgift

+ = mindreinntekt eller merutgift

Ansvar 17112 Konsesjonskraft er knyttet til inntektene fra salget av kommunens konsesjonskraft, 39,886 413 GWh. Av dette kan inntil 8 GWh benyttes til egen forbruk. Det vil si at kraft som kan prissikres er maksimalt 31,886 GWh. I 2020 ble 70 % det volumet som kan prissikres (22,32 GWh) solgt til en fast pris på 37,5 øre/KWh. Det resterende volumet (17,565 GWh) ble solgt til månedsmiddel områdespot+3,3 øre. Inntektene ble budsjettert med fastprisen for den andelen som er solgt til fastpris. Resterende andel ble budsjettert med 39,8 øre/KWh. Rekordlave strømpriser i 2020 på grunn av mildt og vått vær, gav til tider negative priser, og medførte at inntektene knyttet til spotsalget ble vesentlig lavere enn budsjettert. Noe høyere OED-pris (prisen kommunen betaler for konsesjonskraften) i 2020 enn antatt ved budsjettleggelsen, bidro også negativt. Det ble derfor mindreinntekter på området konsesjonskraft i 2020.

Nordre Land kommune hadde mindreinntekter på skatter sammenlignet med budsjett på vel kr 2,4 mill. i 2020. Skatteinntekten for 2020 sammenlignet med året før var 0,7 % lavere for kommune-Norge, mens Nordre Land hadde en nedgang på 1,8 % sammenlignet med inngangen i 2019. Historisk har akkumulerte skatteinntekter øket fra år til år, men nedgangen i 2020 antas å ha noe sammenheng blant

annet med korona-situasjonen. Kommunalt skattøre ble redusert for 2020, og gitt samme grunnlag, medfører det en nedgang i skatteinntektene til kommunene.

Eiendomsskatt gav en merinntekt i forhold til budsjett på i underkant av kr 0,3 mill. At eiendomsskatteinntektene ble noe høyere enn opprinnelig budsjettet, skyldes merinntekter fra kraftverk grunnet høyere eiendomsskattegrunnlag enn budsjettet.

Statlige rammetilskudd gav en merinntekt sammenlignet med budsjett på kr 4,8 mill. Rammetilskuddet inneholder koronakompensasjonsmidler på kr 5,022 mill. som Nordre Land kommune fikk utbetalt i mars. Det økte rammetilskuddet skulle dekke de forventede mindre skatteinntektene, samt inntektsbortfall og merutgifter knyttet til korona. Etter å ha dekket mindreinntekter fra skatt, ble det igjen kr 2,6 mill. til dekning av mindreinntekter og merutgifter knyttet til pandemien. Andre tiltakspakker fra regjeringa til kommunene, som vedlikeholdspakka og stimuleringstilskudd til næringslivet, er inntektsført under ansvaret for tilleggsbevilgninger. I vedlikeholdspakka fikk Nordre Land kommune kr 3 mill. som i 2020 og starten på 2021 benyttes til ekstraordinært vedlikehold av kommunale bygg/infrastruktur. Ekstratilskuddene til næringslivet kr 1,3 mill. er fordelt etter søknad, og utbetalt/kommer til utbetaling når kriteriene er innfridd.

Statstilskudd flyktninger ble vel 985.000,- kr lavere enn budsjettet. Inntekter knyttet til flyktninger avhenger av antallet som bosettes inneværende år. I kommunestyrets vedtak i sak 151/19 ble det vedtatt å bosette 15 flyktninger (i tillegg til familiegjenforening) i løpet av 2020. I opprinnelig budsjett for 2020 ligger det inne beregnede integreringstilskudd for 10 flyktninger. Sett i lys av den ekstraordinære situasjonen med covid-19 og stengte grenser, ble det naturlig nok en lav tilgang på flyktninger til bosetting ute i norske kommuner. I 2020 bosatte Nordre Land kommune 6 flyktninger.

Renter og omkostninger knyttet til Nordre Land kommune sine lån i Kommunalbanken, KLP og Husbanken ble kr 2,0 mill. lavere enn budsjettet. Ved inngangen til 2020 hadde Norge en styringsrente på 1,5 %, og fra 7. mai 2020 ble styringsrente satt ned til 0. Dette har medført lavere rente på kommunens innlån, og derfor mindretgifter sammenlignet med budsjett. Gjennomsnittlig lånerente for 2020 ble 1,58 %.

På ansvaret for renter og omkostninger lån inntektsføres også renter av videreutlån (startlånordningen). Der ble det merinntekter sammenlignet med budsjett på kr 0,7 mill. Dette har sammenheng med økt utlånsmengde.

Under andre renter og omkostninger er renteinntektene på bankinnskudd lavere enn budsjett, mens gevinst fra finansielle instrumenter ble vel kr 1,4 mill. høyere enn budsjettet. Andre renteinntekter er knyttet til videreutlån til VOKKS og renteinntekter knyttet til kommunale krav. Disse ble som budsjettet.

Avdrag på lån er kr 2,1 mill. over budsjett. Dette skyldes periodisering av avdrag på ordinære innlån, da deler av årets låneopptak ble foretatt tidlig på året da korona-pandemien kom over oss. Det var stor uro i finansmarkedene da pandemien slo til, og for å sikre tilstrekkelig likviditet til å kunne betale våre forpliktelser, ble noe av låneopptaket gjennomført i mars.

Avsetning til disposisjonsfond er kr 74.000,- høyere enn budsjettet, da renteavsetning på to disposisjonsfond ikke var budsjettet. Ellers er budsjettet avsetning til generelt disposisjonsfond på kr

9,133 mill. gjennomført, og fondet er styrket med denne opprinnelig budsjetterte avsetning. Fondsavsetninger i tråd med budsjettet er viktig for å søke å bygge opp og opprettholde et disposisjonsfond som sikrer robusthet og økonomisk buffer til å møte økonomiske utfordringer eller ønskede politiske satsninger. Det generelle disposisjonsfondet ble totalt sett styrket i 2020 med kr 6,183 mill.

Avsetning til bundne driftsfond er renter for 2020 som skal legges på bundne fond som næringsfond, Husbankfond, viltfond og fiskestellmidler.

Ett annet element inn i samme bilde er gjennomføringen av overføringer fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet. For det første er dette en nødvendig overføring, da innbetalt egenkapitalinnskudd til KLP ikke kan finansieres på annen måte enn gjennom egenfinansiering. For det andre bedrer en slik overføring kommunens økonomiske stilling ved at egenkapitalfinansieringen, netto driftsresultat og gjeldsgraden bedres. Overføring fra drift- til investeringsregnskapet er som budsjettert, kr 2 mill.

4.2 Virksomhetene

	Regnskap i år	Budsjett inkl. endring	Budsjett opprinnelig	Avvik i NOK	Korona-konsekvens	
111	Politiske utvalg	4 165 681,48	4 227 000,00	4 227 000	-61 318,52	53 000,00
118	Tilleggsbevilgninger	-4 980 789,00	- 927 000,00	1 073 000	-4 053 789,00	
119	Lønnsporten	0,00	10 009 594,51	10 531 000	-10 009 594,51	
12	Organisasjons-utvikling	34 744 407,94	33 595 362,51	31 211 200	1 149 045,43	556 220,39
17	Næring	-7 587 798,49	- 11 176 000,00	-11 176 000	3 588 201,51	
18	Kirkelige formål	4 788 051,20	5 102 200,00	5 102 200	-314 148,80	
18	Overført kirkelig fellesråd	131 233,00	152 000,00	152 000	-20 767,00	
19	Pensjonsforhold	-9 212 487,94	-	0	-9 212 487,94	
22-33	0-24	156 804 091,03	153 711 334,75	157 159 000	3 092 756,28	751 665,10
36	24+	187 204 765,34	169 851 664,55	163 892 000	17 353 100,79	9 583 730,73
44	Samfunnsutvikling	58 724 764,82	59 288 260,72	61 694 000	-563 495,90	1 288 671,03
45	Vann og renovasjon	-6 080 913,66	- 7 075 417,04	-7 106 400	994 503,38	

- = merinntekt eller mindretgift

+ = mindreinntekt eller merutgift

Området politisk styring inneholder utgiftene til de politiske organene, og området har et lite mindreforbruk. Dette skyldes at budsjetterte midler til utvalg/komite for oppvekst, omsorg og kultur ikke ble startet opp i 2020. Noe merforbruk knyttet til fast godtgjørelse gjør at mindreforbruket blir lavere enn budsjettet til det nye utvalget/komiteen.

På området tilleggsbevilgninger er det en merinntekt sammenlignet med budsjett som følge av redusert arbeidsgiveravgift 3. termin. Som et økonomisk virkemiddel i Korona-tiden, skulle arbeidsgivere få en redusert arbeidsgiveravgiftsbelastning med fire prosentpoeng for 3. termin (mai-juni). Dette gav en innsparing på kr 2,995 mill. for Nordre Land kommune, som ble inntektsført på ansvaret for tilleggsbevilgninger. I tillegg er en pott til rekrutteringstiltak ubenyttet på dette ansvaret.

Lønnsporten fordeles enhetene etter inneværende års lønnsoppgjør. Lønnsporten for 2020 var beregnet ut fra et lønnsoppgjør på 3,5 % lønnsvekst med et overheng på 1,3 %. På grunn av koronapandemien, ble lønnsveksten i 2020 lav, med kun 1,7 % med virkning fra 1. september. Dette utgjorde mellom 1400 og 1600 kroner i sentrale tillegg. Med et overheng på 1,3 % var det da kun 0,4 % som skulle dekkes av lønnpotten. Dette medførte at kr 10 mill. ble ufordelt på lønnsporten.

Organisasjonsutvikling har et regnskapsmessig merforbruk på kr. 1,149 mill. Dette merforbruket skyldes i hovedsak utgiftsføring av slutt-avtale i forbindelse med opphør av arbeidsavtale for tidligere kommunedirektør, ikke budsjetterte pensjonsutgifter for læringene og lavere lønnsrefusjoner for hovedtillitsvalgte. Videre inngår den statlige refusjonen (inntekten) av utsettelsen av virksomhetsoverdragelse av skatteoppkreverfunksjonen i rammetilskuddet, mens lønnsutgiften inngår i utgiftene på Organisasjonsutvikling.

Området næring er kommentert under fellesinntekter og fellesutgifter.

Pensjonsforhold er fellesområdet der premieavviket inntektsføres, samt der avregningen av pensjon for hele kommunen regnskapsføres. Mindreutgifter på pensjonsområdet i 2020 er i hovedsak knyttet til avregningen av pensjon KLP på kr 11,2 mill. pluss arbeidsgiveravgift. I Statens Pensjonskasse (SPK) var det også løpende utgiftsført for mye, slik at avregningen bidro positivt med en inntektsføring på kr 1,4 mill. Premieavvik KLP for 2020 er i sin helhet avsatt til premieavviksfond for dekning av utgiftsføring i 2021. Som følge av mindreforbruk i 2020, ble bruk av premieavviksfond for dekning av amortisering av premieavviket KLP for 2019 redusert med kr 5,4 mill. Derfor ble mindreutgiftene på ansvaret samlet sett kr 9,2 mill.

Tjenesteutvikling 0-24 har totalt et merforbruk på kr 3,2 mill. Barnehage samlet for 2020 har et merforbruk på ca. 2,5 mill., noe som var varslet gjennom året med bakgrunn i tildelt ramme for 2020, og grunnskole et merforbruk på i underkant av kr 300.000. Mindreforbruk hos NAV bidrar til lavere merforbruk samlet sett for 0-24, sammen med prosjektmidler. Læringssenteret gikk i balanse med avskrivning av fondsmidler. PPT og helsesykepleiertjenesten gikk i balanse.

Barnevern har samlet et merforbruk på kr 1,2 mill. I dette merforbruket inngår kr 1,9 mill. som er en overføring av skjønnsmidler fra 2018, kr 0,3 mill. som gjelder vertskommunetilskudd for 2019, kr 0,3 mill. som gjelder etableringskostnader for etablering av Gjøvik og Land barnevern for 2018 og kr 0,6 mill. som gjelder etterfakturering for besøkshjem 2017. Dette betyr at barnevernsutgiftene for 2020 i realiteten har vært ca kr 1,9 mill. lavere enn budsjettert.

Tjenesteutvikling 24+ har et samlet merforbruk på 17,3 millioner. Det er mange faktorer som er med på å påvirke dette regnskapsresultatet. Kr 9,6 mill. av merforbruket er knyttet til koronarelaterte utgifter og

mindreinntekter. Dette omhandler smittevernutstyr, regional covid avdeling, sikring av kohorter, reduserte inntekter matsalg og mindreinntekter salg av plasser ved Eirtun.

Når det gjelder merforbruket i tjenesteutvikling 24+ som ikke er direkte koronarelaterte, skyldes kr 3,5 mill. merutgifter sammenlignet med budsjett på variabel lønn (hensyntatt merinntekter knyttet til sykefraværsrefusjoner). Dette skyldes i all hovedsak økte behov i tjenestene og behov for å sikre tilstrekkelig fagkompetanse. Behov for tjenester til nye brukere har økt gjennom året, tilsvarende kr 1,6 mill. utover budsjett. Merutgifter til medikamenter og medisinsk forbruksmateriell utover koronarelaterte utgifter, utgjør 1,1 millioner av merforbruket. Som følge av strengere kriterier ved refusjon ressurskrevende tjenester, ble det en reduksjon i refusjonsordningen knyttet til ressurskrevende brukere på kr 1,4 mill.

Driftsregnskapet for tjenesteområdet Samfunnsutvikling endte med et lite mindreforbruk. Året 2020 startet bra økonomisk, med en billig vinter med tanke på strømutfgifter og brøytekostnader. Den nasjonale nedstengningen på våren 2020 medførte noe mindreinntekter for avdelingene innen kultur og sysselsetting. Ut over dette har Samfunnsutvikling vært mindre preget økonomisk av Covid-19.

Selvkostområdene endte samlet sett med mindreinntekter på kr 2,2 mill. Vann og avløp er de store postene i kommunens totale selvkostregnskap. For vann og avløp i Dokka/Torpa er resultatene preget av noe lavere inntekter enn budsjettet på grunn av lavere forbruk blant innbyggerne. I selvkostområdet for vann og avløp i Synnfjell har det i 2020 vært negative resultater. Dette skyldes mindre aktivitet enn antatt, samt vesentlig høyere kostnader på vedlikehold av ledningsnett enn antatt. Det har også vært færre prosjekter å aktivere lønnskostnader i, samt en økning i vaktutrykninger sammenliknet med tidligere år.

4.3 Investeringer

Nordre Land kommune har i løpet av 2020 igangsatt 2 av sine største prosjekter noen sinne gjennom bygging av ny skole i Torpa og rehabilitering av Dokka Renseanlegg. Disse prosjektene har en total kostnadsramme på hhv 230 og 57 millioner kroner. Prosjektene gjennomføres i tråd med fremdriftsplan, og skal stå klare i løpet av kalenderåret 2021.

Kommunestyret vedtok i sak 9/20 å rehabilitere og bygge ny skole ved Torpa barne- og ungdomsskole for totalt kr. 230,707 mill. Kommunestyret har også vedtatt at det i tillegg til skolebygg, også skal bygges et svømmebasseng og en tilstøtende flerbrukshall. Rivningsarbeidet startet i slutten av mars 2020, og byggearbeidene ble påstartet umiddelbart etter at rivningsarbeidene var ferdigstilt. Kommunestyret har hatt en orienterings sak på alle sine kommunestyremøter gjennom hele 2020, og er gjort godt kjent med prosessen. Prosjektledelsen og byggherreombudet uttrykker at investeringsprosjektet er innenfor gitte rammer, både når det gjelder økonomi og fremdrift. Skolen, bassenget og flerbrukshallen skal i følge fremdriftsplanen stå ferdig til overtagelse i nov/des 2021, med forventet oppstart i nye lokaler januar 2022. Det er naturlig å se dette investeringsprosjektet i sammenheng med prosjektet for midlertidig skolebygg i Torpa og bussholdeplass/parkering ved TBUS/Mariringen barnehage.

Dokka Renseanlegg rehabiliteres grunnet anleggets alder, samt etter pålegg fra Statsforvalteren om skjerpede renskrav. I 2020 ble prosjektet ferdig detaljprosjektert, samt at det i løpet av våren ble gjennomført konkurranser innen alle delentrepriser. Allerede i september 2020 ble prosjektet satt i aktiv byggefase, og innen årets utløp var nytt bygg tettet og isolert etter at store deler av den opprinnelige bygningsmassen ble revet og utvidet. Prosjektets byggetid er satt ut 2021, men det forventes at anlegget er i gangkjørt høsten 2021.

I Synnfjell Øst har det vært mindre aktivitet i 2020. Dette skyldes at de private aktørene i fjellet har i 2020 overtatt ansvaret for utredning av vann- og avløpsplan, og har derfor medført en midlertidig stans i større prosjekter i kommunal regi i 2020.

På Dokka har kalenderåret vært preget av prosjekter i henhold til rehabiliteringsplan for bygg, vann og avløp og veger. I tillegg ble Nordre Land kommune tildelt 3.000.000,- i stimuleringsmidler for Covid-19, til gjennomføring av mindre prosjekter finansiert av statlige midler. Disse prosjektene er nå gjennomført i løpet av vinteren 2021, og er fordelt med kr 1 mill. til vannforsyning i Synnfjell Øst, kr 300.000,- til Randsfjordmuseet, samt kr 1,7 mill. til diverse kommunale bygg.

I løpet av 2020 er det vært høy aktivitet innen vann- og avløps-prosjektering. Det vil derfor i 2021 bli igangsatt flere store prosjekter både for å styrke vannforsyning på Dokka, samt tilrettelegging for næringstomter på Vinjarmoen. Det er også igangsatt prosjektering av høgdebasseng i Synnfjell Øst, samt nytt renseanlegg på Nordrumssætra.

5 Avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningen

Fra årsberetningen for 2020 er det et nytt krav om rapportering i årsberetningen på områder der regnskapet avviker fra de forutsetningene som budsjettet bygger på. Årsaken skal forklares. 2020 har vært et svært spesielt år i kommune-Norge på grunn av covid-19 pandemien. Dette har gjort at hele 2020 egentlig i liten eller stor grad har blitt annerledes enn premissene budsjettet ble lagt etter. Planleggingen av 2020 med budsjett 2020, ble lagt høsten 2019 uten at noen engang hadde hørt om coronaviruset. Når man begynte å høre om det, var det ingen som ante ringvirkningene av det, verken for verdenssamfunnet eller på Nordre Land kommune. Sammenlignet med ved budsjettleggelsen har flere tjenestoområder måtte tilby tjenester på andre måter enn forutsatt og ressurser i form av at flere ansatte er blitt omprioritert. Med covid-19 ble det lavere skattevekst enn antatt, og inntektsforutsetningen ble vesentlig redusert.

Budsjettrammen for 2020 utløste et behov for omstilling for å oppnå økonomisk balanse. Dette innebærer som oftest bemaningsmessige reduksjoner. Det har vært utfordrende for ansatte og ledere å jobbe med omstilling som innebærer å redusere bemanningen i en tid hvor behovet for personell har vært høyere grunnet nye arbeidsoppgaver og smitteverntiltak i avdelingene. Behovet for personell har vært høyere enn det budsjettrammen for 2020 tok høyde for.

Både 2017, 2018 og 2019 hadde lave fødselstall sammenlignet med tidligere år i Nordre Land. Ved budsjettleggelsen for 2020 ble det derfor vurdert å bli et lavere behov for barnehageplasser enn tidligere år, og rammene til barnehage ble derfor redusert noe. Men allerede fra januar 2020 ble det behov for flere plasser og fra høsten ble søkningen til barnehage høyere enn antatt ved budsjettleggelsen. Dette er deler av forklaring til merforbruket på barnehage i 2020.

Med korona-pandemien kom det færre flyktninger til Norge, og Nordre Land kommune fikk derfor bosatte færre flyktninger enn antatt ved budsjettleggelsen. Det ble lagt til grunn at kommunen skulle bosette 10 nye flyktninger i 2020, mens det ble bosatt 6. Dette medførte mindre inntekter fra statlige tilskudd knyttet til flyktninger. Med færre flyktninger ble det også lavere utgifter på enkle poster knyttet til flyktninger, men samtidig har det ikke vært mulig å redusere alle lønns- og personalkostnader på området etter reduksjonen i antall tjenestemottakere.

I februar 2020 ble Eirtun åpnet. Eirtun er en nybygd forsterket skjermet enhet for yngre demente, som trenger et forsterket omsorgsbehov. Nordre Land kommunes behov er statistisk ca. 1,7 plasser, og det ble bygget 4 plasser for å kunne tilby andre kommuner dette tilbudet, da det var ansett som god ressursutnyttelse å etablere 4 plasser og ikke kun 2 (som ville dekket kommunens eget behov). Det ble i budsjettet for 2020 budsjettet med salg av 3 plasser. Totalbudsjettet for Eirtun er for 2020 kr 7,948 mill. og det er solgt en plass i perioden mars til juli. Det har ikke vært mulig å selge plasser til andre kommuner, da nabokommuner har takket for mottatt tilbud om kjøp av plass, men grunnet korona-situasjonen har utsatt vurderinger. Nordre Land kommune har for perioden mars-desember 2020 dermed hatt et inntektsbortfall på kr 4 mill.

Den statlige ordningen med refusjon av deler av kommunens utgifter i forbindelse med særlig ressurskrevende tjenesteyting, er under innstramming. Fra statlig hold er økt innslagspunkt utover prisvekst blitt en vanlig årlig post i statsbudsjettet. Dette kan hensyntas i rammene. Men samtidig opplever kommunene en innstramming i forutsetningene for hva som kan søkes refusjon for og også en tolkning av regelverket som blir strengere. Dette medfører at refusjonsinntektene til kommunen knyttet til denne ordningen blir mindre for hvert år, og at kommunen derfor må dekke mer av utgiftene knyttet til ressurskrevende tjenester innenfor egne rammer.

Nordre Land kommune har en innarbeidet praksis knyttet til premieavvik der kommunen avsette hele premieavviket til disposisjonsfond for å finansiere neste års utgifter. Ved budsjettleggelsen budsjetteres da årets premieavvik og avsetning til anslaget fra KLP som foreligger i oktober. For 2020 ble premieavviket vesentlig lavere enn varslet ved budsjettleggelsen, noe som gjør at avsetning til disposisjonsfond blir vesentlig lavere enn budsjettet. Men det som er viktig her er at prinsippet om at hele beløpet skal avsettes følges, mens beløpene kan avvike vesentlig siden premieavviket er ikke kjent før i midten av januar. Det er derfor ikke mulig å budsjettjustert til korrekt beløp av årets slutt.

Med nylig vedtatt Kommunedelplan Synnfjell øst lå forholdene i rette for utvikling i Synnfjellet med kommunal tilrettelegging for infrastruktur og privat utvikling av hytteområdet. Ved budsjettleggelsen høsten 2019 var det fortsatt en plan om kommunal utbygging av vann- og avløpsnett, og det ble lagt inn ramme på kr 4 mill. til tilkobling av nye abonnenter i fjellet og kr 11,3 mill. som en ramme for investeringer i Synnfjellet. I løpet av 2020 ble det endringer i ansvaret for disse investeringene flyttet over i private hender, og de kommunale investeringene i Synnfjellet i 2020 ble derfor vesentlig lavere enn antatt ved budsjettleggelsen.

6 Måloppnåelse

Med ny kommunelov skal det i årsberetningen rapporteres på virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller innbyggerne. Nordre Land kommune har ingen måleindikatorer i handlingsplanen, men har en konkretisering av målene i kommuneplanens samfunnsdel for kommende handlingsplanperioden. Balansert målstyring med styringskort ble avvirket fra 2018, og en rapportering på mer konkrete og målbare mål blir derfor vanskelig. Kommuneplanens samfunnsdel har 6 samfunnsområder, der hvert område har en målsetning «Slik vil vi ha det», som er mer overordnet målsetning. Videre en det en oppstilling av hva som må gjøres. Målepunktene i samfunnsdelene er samlet under overskriften «Slik ser vi om vi er på rett veg». Dette er lite konkrete målepunkter, og en oppfølging av disse finnes i kommunens årsrapport.

I økonomiplanen er det mål knyttet til de økonomiske størrelsene:

- Netto driftsresultat
- Egenfinansiering av investeringer
- Disposisjonsfond

I økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til netto driftsresultat:

Økonomisk mål nr.1:

Budsjettert netto driftsresultat skal være minst 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Netto driftsresultat ble kr 9,3 mill. i 2020, og utgjorde 1,48 % av kommunens driftsinntekter. Dette resultatet er lavere enn det som var forutsatt i opprinnelig budsjett og det er under målet på 1,75 %. Korrigert nettodriftsresultat, hvor fjerner virkningene av premieavviket, har Nordre Land et netto driftsresultat på 2,56 %. Godt over målet.

I økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til netto driftsresultat:

Økonomisk mål nr.2:

Nordre Land kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer på minst 30 %. Målet for egenfinansiering bør gjelde for investeringer utenfor selvkost-området og videreutlån via startlånordningen.

I 2020 finansierte Nordre Land kommune ca. 27,6 % av de totale investeringsutgiftene med egne midler i 2020, og kommunen hadde derfor ikke i oppnåelse i 2020. Manglende måloppnåelse var kjent ved budsjettleggelsen på grunn av investeringene i Torpa barne- og ungdomsskole.

I økonomiplan 2020-2023 ble det vedtatt følgende mål knyttet til størrelsen på disposisjonsfondet:

Økonomisk mål nr.3:

Delmål 1: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 6 % i 2020.

Det er et langsiktig mål om et disposisjonsfond på 10 % av brutto driftsinntekter.

Kommunen ligger litt under måltallet på 6 %, men et generelt disposisjonsfond på 5,61 % ved utgangen av 2020.

7 Etikk

Nordre Land kommune har nedfelt egne etiske retningslinjer, som gjelder både folkevalgte og ansatte i kommunen. Det påligger ledelsen et særlig ansvar for å bygge en kultur som ivaretar kommunens etiske retningslinjer, bekjentgjøre disse for nye arbeidstakere, samt å ta opp temaet til nye gjennomganger med medarbeiderne med jevne mellomrom. Som medarbeider og forvalter av samfunnets fellesmidler skal den enkelte være bevisst på at han/hun danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Alle skal derfor ta aktivt avstand fra og bekjempe enhver uetisk forvaltningspraksis. Mange tjenestoområder, slik som for eksempel helse og omsorg, står nærmest daglig i etiske dilemmaer og etikk blir en naturlig del av både fagmøter, ledermøter og prosess-arbeid. Nordre Land kommune er med i klinisk etikk- komite sammen med nabokommuner, hvor etiske problemstillinger kan meldes inn for drøfting og veiledning.

8 Likestilling

Rekruttering

- Etter tilsettingsprosedyren skal det utarbeides stillingsanalyse for ledige stillinger. Denne stillingsanalysen skal inneholde bl.a. formell kompetanse/realkompetanse og personlige egenskaper som er nødvendig i stillingen. Denne analysen skal være et verktøy i forhold til å fokusere på den nøkkelkompetansen som er nødvendig i stillingen, uavhengig av kjønn, etnisitet, alder osv.
- Etter tilsettingsprosedyren skal tillitsvalgte inviteres til alle jobbintervjuer og skal tas med på råd i utvelgelse av kandidater til intervju.
- Nordre Land Kommune har i sin tilsettingsprosedyre nedfelt at det bør etterstrebes at kvalifiserte søkere av begge kjønn, andre nasjonaliteter og personer med nedsatt funksjonsevne blir vurdert og invitert til intervju. Ved kvalifiserte utenlandske søkere, skal minst en søker som hovedregel innkalles til intervju.
- Vår intervjuguide minner lederne om at arbeidsmiljøloven setter begrensninger ifht å spørre om kandidatens helse. Det er kun adgang til å ta opp de helseforhold som er nødvendig for å utføre stillingens arbeidsoppgaver. Og at diskrimineringslovgivningen gir føringer for hva vi innhenter av opplysninger om kandidaten. Det kan derfor ikke under intervju eller på annen måte, innhentes opplysninger om religiøse eller kulturelle spørsmål, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, politiske spørsmål, fagforeningstilknytning, graviditet, adopsjon eller planer om å få barn.
- I tråd med Hovedtariffavtalen § 2.2 skjer tilsettinger etter kvalifikasjonsprinsippet. Kvalifikasjonsprinsippet skal sikre at tilsetting i offentlige stillinger skjer på en saklig måte der utenforliggende forhold ikke er med og avgjør hvem som får tilbud om tilsetting. Saklig og ryddig vurdering av formell utdanning, tidligere praksis og personlig skikkethet sett i forhold til de kravene og forventningene som er gitt i utlysningen, skal avgjøre hvem som er best kvalifisert for stillingen. Stillingsanalysen nevnt over er hjelpeverktøy i denne sammenheng.
- Når søkere av begge kjønn står kvalifikasjonsmessig likt eller tilnærmet likt, kan søker hvis kjønn er underrepresentert foretrekkes når dette er i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven.

Lønns- og arbeidsvilkår

- Nye Lønnspolitiske retningslinjer ble vedtatt i Administrasjonsutvalget 11.02.2020. Retningslinjene inneholder blant annet oversikt over kriterier for lønnsutvikling. Samlet sett skal kriteriene ha som

virkning å: Belønne, Beholde og Utligne skjevheter (iht. Lov om likestilling og forbud mot diskriminering). Fastlagte kriterier skal bidra til at alle har like muligheter for lønnsutvikling uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, livssyn, seksuell orientering osv.

- I Nordre Land kommune skal det være sammenheng mellom den ansattes relevante realkompetanse, kompetanseutvikling, bidrag og lønnsutvikling. Krav til kompetanse fremgår av den enkelte avdelings kompetanse- og bemanningsplan og vil være ett av grunnlagene for å vurdere lønnsutvikling. I den grad leder tilrettelegger for kompetanseutvikling skal det avklares om organisasjonen har behov for kompetansen som følge av dagens eller fremtidas tjenestebehov. Dette skal fremgå av enhetens kompetanseplan. Det er i de tilfeller kompetansen er et krav og den faktisk benyttes at dette vil kunne gi lønnsmessig uttelling. Dette vil bidra til saklige vurderinger av kompetansetiltak og eventuell lønnsmessig uttelling for dette.
- Det er fokus på likelønn ved rekruttering. Fastsettelse av lønn utover tariff avgjøres sentralt i organisasjonen, slik at det er mulig å holde fast ved denne lønnspolitikken.
- Fokus på likelønn i lønnsforhandlinger, uavhengig av sentrale føringer. Dette gjelder stillinger på alle nivåer, fra assistenter, fagarbeidere, høgskole til lederavlønning.
- Det gis et seniortillegg på kr 7.000,- per år for ansatte for aldersgruppen 64-66 år som ikke tar ut avtalefestet pensjon, AFP. (Forhandlet i år 2000, gjelder ikke lærere).

Forfremmelse og utviklingsmuligheter

- Tilsetninger i ledige stillinger i Nordre Land kommune skjer etter kvalifikasjonsprinsippet. (Se punkt under rekruttering).
- Det er nedfelt i rutinene for tilsetning at uønsket deltid alltid skal vurderes før ekstern utlysning. Arbeidsgiver skal etter Hovedtariffavtalen drøfte prinsippene for bruk av deltidsstillinger med de tillitsvalgte.
- Alle ledige stillinger legges åpent på kommunens hjemmeside slik at alle ansatte har mulighet for å følge med på å søke på ledige stillinger. Sosiale medier blir også brukt for å spre stillingsutlysningene mest mulig. Interne utlysninger bekjentgjøres i tillegg på ansattgruppe på Facebook.
- Ansatte fra 60 år blir hvert annet år invitert til en kursdag, med blant annet informasjon om pensjonsrettigheter og evt. andre temaer det er meldt interesse for. Kurset ble sist avholdt i april 2018 med 44 påmeldte. Neste seminar var planlagt til april 2020, men foreløpig utsatt pga covid-19 pandemien. Det planlegges gjennomføring av digital samling våren 2021.

- Det ble høsten 2019 vedtatt nytt reglement for administrasjonsutvalget i Nordre Land kommune. En av oppgavene til administrasjonsutvalget er å vedta en arbeidsgiverstrategi, som blant annet skal omfatte inkludering, likestilling og heltid/deltidsproblematikk. Administrasjonsutvalget er også kommunens likestillingsutvalg. Arbeidsgiverstrategi ble vedtatt i administrasjonsutvalget 21.02.2020, hvor likestilling og inkludering er 1 av 5 satsningsområder.
- Nordre Land kommune ønsker å stimulere til høy realkompetanse som er tilpasset tjenestens behov. Det skjer ved rekruttering, etterutdanning/kurs og ulike læreprosesser på arbeidsplassen. Læreprosessene på arbeidsplassen skjer i det kontinuerlige forbedringsarbeidet ved hjelp av f.eks. kollegalæring, planlagte læringstiltak og ved rapportering og lukking av avvik. Formalkompetansen/fagkompetansen skal beskrive i avdelingenes kompetanseplaner.
- Det skal gjennomføres medarbeidersamtaler med alle faste ansatte årlig. Medarbeidersamtalen tar for seg oppfølging fra forrige samtale, ansvar og oppgaver, bruk av kompetanse og kompetanseutvikling, arbeidsmiljø og plan for utvikling i stillingen.

Tilrettelegging for mangfold og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv

- Nordre Land kommune har siden 2018 hatt rutiner for det vi kaller bemanningsmøter i HR avdelingen, hvor alle ledige stillinger skal meldes inn til dette ukentlige møtet. Hensikten med bemanningsmøte er å sikre det overordnede arbeidsgiveransvaret, slik at vi kan ivareta helheten i organisasjonen og sikre at lovbestemte fortrinn til stillinger ivaretas på tvers av tjenester. F.eks. vil dette være aktuelt der ansatte kan ha behov for omplassering av helsemessige årsaker eller står i overtallighetssituasjon. Alle hovedtillitsvalgte og toppledere får sakliste i forbindelse med bemanningsmøte. En representant fra arbeidstakerorganisasjonene deltar i drøfting med HR i etterkant av møtet, men alle hovedtillitsvalgte kan uttale seg uavhengig av dette.
- I forbindelse med covid-19 pandemien ble det nødvendig å sikre tilgang til IKT-systemer hjemmefra for langt flere ansatte enn det som har vært gjeldende tidligere. Det er planlagt revidering av retningslinjer for IKT-tilgang utenfor kontoret i 2021.
- Det innvilges fri til amming i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser.
- Det ble i 2020 utarbeidet elektronisk søknadsskjema for omsorgspermisjon etter arbeidsmiljølovens §10-2(4). Arbeidsgiver strekker seg langt for å kunne imøtekomme slike søknader.
- Det er nedfelt i kommunens permisjonsreglement at det for feiring av religiøse og nasjonale høytidsdager, som ikke er offisielle etter norsk kalender, gis permisjon uten lønn inntil 2 dager per år, jf. Trossamfunnsloven § 18.

Øvrig

- Nye rutiner for varsling av kritikkverdige forhold, herunder mobbing og trakassering, diskriminering, ble vedtatt i november 2019. Rutinen skal blant annet ivareta at varsleren opplever det som trygt og nyttig å varsle. Elektronisk avvikssystem ble innført i 2019. Implementering av varslinger i dette systemet er planlagt i 2021. Et slik system vil blant bidra til at det er enklere å melde om kritikkverdige forhold, samt at alle meldinger og oppfølging av disse blir dokumentert.
- Nordre Land kommune har nedfelt policy for å hindre mobbing og trakassering i Etske retningslinjer.

Stillingsstørrelse og tilsetningsforhold

Pr. 31.12.2020	Menn	Menn	Menn	Kvinner	Kvinner	Kvinner
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	2020	2019	2018	2020	2019	2018
Fast ansatte, alle stillinger *	83,75 %	84,7%	85,52 %	76,20 %	78,96%	74,67 %
Sykepleier/spesialsykepleier	71,35 %	71,9%	77,9 %	81,68 %	81,34%	80,44 %
Fagarbeidere, hjelpleiere, spesialhjelpepleiere, helsefagarbeidere	88,64 %	87,72 %	90,75 %	70,91 %	73,47%	67,6 %
Assistent og pleiemedarbeider	46,88 %	48,16 %	53,08 %	41,15 %	45,5 %	50,84 %

* Deltidsbrannkorps og tilplikting leger holdt utenfor.

- Av 231 fagarbeidere er det 26 kvinner med 100 % stilling og 18 menn med 100 % stilling.
- Av 64 sykepleiere/spesialsykepleiere er det 17 kvinner som er innmeldt med 100 % stilling og 1 mann som er innmeldt med 100 % stilling.

Av midlertidig ansatte (ikke medregent timevikarer) er 7% menn og 93% kvinner. Det er flest midlertidig ansettelse i Tjenesteutvikling 24+, som er et stort område.

Lønn

I lønnskapitlet hvor det er sentrale forhandlinger vil lønnsforskjeller i all hovedsak dreie seg om ulik ansiennitet og utdanningsnivå. Kommunen har derfor valgt å se på de lønnskapitlene hvor det kun er lokal lønnsdannelse, selv om det er mange ulike årsaker til lønnsforskjeller. Dette kan henge sammen med f.eks. type stilling, kompleksitet i stillingen, ansvar, resultater og kompetanse, slik at stillinger ikke er automatisk sammenlignbare.

Differanse gjennomsnittlig årslønn i prosent.	
Lønnskapittel 5 (f.eks. ingeniører og ulike rådgivere, eksl. leger og psykolog) Pr. 31.12.2018	Kvinner + 14 %

Lønnskapittel 5 (f.eks. ingeniører og ulike rådgivere, eksl. leger og psykolog) Pr. 31.12.2019	Kvinner + 6 %
Lønnskapittel 5 (f.eks. ingeniører og ulike rådgivere, eksl. leger og psykolog) Pr. 31.12.2020	Kvinner + 7 %
Differansen henger sammen med forholdet beskrevet nedenfor under rådgivergruppen.	
Rådgivere (innen alle tjenesteområder) Pr. 31.12.2018	Kvinner + 8,7 %
Rådgivere (innen alle tjenesteområder) Pr. 31.12.2019	Kvinner + 8,2 %
Rådgivere (innen alle tjenesteområder) Pr. 31.12.2020	Kvinner + 11%
For rådgivere har alle kvinner 3-årig høyskole eller mer. 70% av kvinnelige rådgivere har 4 år eller mer med høyskole eller universitetsutdanning. For menn har 45 % 3-årig høyskole eller mer.	
Ledere i kode 9440, 9451, 9951 (kommunalsjef, virksomhetsleder, rektor) Pr. 31.12.2020	Kvinner – 0,7 %

Foreldrepermisjon

Det ble i 2020 tatt ut 3206 dager med foreldrepermisjon. 417 av disse dagene er tatt ut av menn, dette utgjør 13 % av dagene.

8 Internkontroll

Fram til Kommunelovens kapittel 25 om internkontroll trer i kraft 01.01.2021, gjelder overgangsregler om internkontroll i § 31-3. Den sier at det i årsberetningen skal redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll med virksomheten.

Internkontrollen er en del av ordinær ledelse og virksomhetsstyring. I praksis kan vi si at internkontroll er:

- formaliseringer, dokumenter, rutiner (arbeidsformer, kontrolltiltak, prosedyrer og rapporteringer) som utarbeides, vedlikeholdes, kontrolleres og følges opp, Herunder melding og oppfølging av avvik.
- for å sikre at kommunen har den ønskede utvikling, at lover og regler overholdes, at det er kvalitet og effektivitet i tjenestene, og at omdømme og legitimitet ikke svekkes.

Nordre Land kommune har etablert kontrolltiltak med regler og rutiner for oppfølging og rapportering, både internt og til politisk nivå. Årsmelding, årsregnskap og tertialrapporter legges fram for kommunestyret. Kontrollutvalget behandler også årsregnskap og årsmelding, forvaltningsrevisjonsaker og eventuelle enkeltsaker. Det har vært arbeidet mye med å sikre at overordnede reglementer og retningslinjer er gjort tilgjengelige i kvalitetssystemet Compilo.

Det gjennomføres mye internkontrollarbeid i de ulike enhetene i kommunen. Det er innført månedlig rapportering til kommunedirektøren på viktige nøkkeltall som økonomi, sykefravær og avvik, og på aktivitet og oppfølging av viktige saker. Hver avdeling har også ulike interne systemer for oppfølging av saker og oppgaver, bla ved bruk av årshjul med frister for ulike oppgaver. Flere av systemene våre har innebygde kontrollsystemer for oppfølging, bla i sak- og arkivsystemet med restanseoppfølging. I 2019 ble det anskaffet et elektronisk kvalitetssystem fra Compilo med to moduler, en for avviksmeldinger og en modul for å håndtere dokumenter. Dokumentmodulen ble implementert i organisasjonen våren 2020, og gir alle ansatte tilgang til relevante reglementer, prosedyrer og rutiner. Viktige dokumenter kan legges på leselister til ansatte, og det kan settes krav til at medarbeiderne kvitterer for at de har lest og forstått innholdet. Systemet sender også påminnelser til dokumentansvarlige etter en gitt tid, slik at dokumentene jevnlig blir gjennomgått med tanke på revisjonsbehov. Det ble i 2020 også anskaffet en modul for ROS-analyser i det samme systemet. Dette verktøyet skal forenkle arbeidet med ROS-analyser og sikrer en samlet lagret og tilgjengeliggjøring av dokumentene for ledelsen.

Det er utarbeidet rutiner for hvordan avvik skal meldes, følges opp og lukkes. Avviksmodulen i Compilo er tilgjengelig for alle ansatte. Det er meldt totalt 1378 avvik i 2020. Det er avdeling for tjenesteutvikling 24+ som har meldt 1243 av disse. Fra tjenesteutvikling 0-24 er det meldt 81 avvik, og fra Organisasjonsutvikling HR og service 24, og Samfunnsutvikling er det meldt 23.

God internkontroll handler i stor grad om systematisk arbeid, god organisering og dokumentasjon, arbeidsmetoder og samhandling som kan forebygge lovbrudd og uønskede hendelser. KS utga i april 2020 en veileder for kommunedirektørens internkontroll – Orden i eget hus. Det er satt i gang et arbeid i tråd med denne veilederen for å ytterligere styrke arbeidet med internkontroll. Det drives etter

kommunedirektørens oppfatning mye godt internkontrollarbeid i Nordre Land allerede, men det kan fokuseres mer på å formalisere og dokumentere arbeidet bedre. Det må enda sterkere vektlegges risikovurderinger i arbeidet og i prioriteringen av hvilke områder som skal ha fokus.

NORDRE LAND
KOMMUNE